

ЗАКОН О ЗАШТИТИ ПРАВА ПАЦИЈЕНАТА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се права пацијената приликом коришћења здравствене заштите, начин остваривања и начин заштите тих права, као и друга питања у вези са правима, обавезама и одговорностима пацијената.

Члан 2.

Пацијентом у смислу овог закона, сматра се свака особа, болесна или здрава, која затражи или којој се пружа здравствена услуга ради очувања и унапређења здравља, спречавања, сузбијања и раног откривања болести, повреда и других поремећаја здравља и благовременог и ефикасног лечења и рехабилитације.

Члан 3.

Сваком пацијенту се гарантује једнако право на квалитетну и континуирану здравствену заштиту у складу са његовим здравственим стањем, општеприхваћеним стручним стандардима и етичким начелима, у најбољем интересу пацијента и уз поштовање његових личних ставова.

Остваривање права из става 1. овог члана заснива се на партнерском односу пацијента као примаоца здравствених услуга и здравственог радника, односно здравственог сарадника као даваоца здравствених услуга.

Партнерски однос из става 2. овог члана подразумева међусобно поверење и поштовање између пацијента и здравственог радника, односно здравственог сарадника на свим нивоима здравствене заштите, као и правима и обавезама партнера у овом односу.

Члан 4

Овај закон примењује се и на стране држављане који остварују здравствену заштиту у Републици Србији, у складу са законом и закљученим међународним споразумима.

Члан 5.

Овај закон примењује се на здравствене установе, друге облике здравствене службе (у даљем тексту: приватна пракса), друга правна лица за која је посебним законом предвиђено да обављају и одређене послове из здравствене делатности и здравственог осигурања као и на здравствене раднике и здравствене сараднике.

II. ЉУДСКА ПРАВА И ВРЕДНОСТИ У ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ И ПРАВА ПАЦИЈЕНАТА

1) Људска права и вредности у здравственој заштити

Члан 6.

Сваки грађанин има право да здравствену заштиту остварује уз поштовање највишег могућег стандарда људских права и вредности, односно има право на физички и психички интегритет и на безбедност његове личности, као и на уважавање његових моралних, културних, религијских и филозофских убеђења.

Свако дете до навршених 18 година живота има право на највиши могући стандард здравља и здравствене заштите.

2) Права пацијената

Право на доступност здравствене заштите

Члан 7.

Сваки пацијент има право на доступну здравствену заштиту у складу са здравственим стањем, а у границама материјалних могућности система здравствене заштите.

У поступку остваривања здравствене заштите пацијент има право на једнак приступ здравственој служби, без дискриминације, у односу на финансијске могућности, место становања, врсту обољења или време приступа здравственој служби.

Право на информације

Члан 8.

Сваки пацијент има право на све врсте информација о стању здравља, здравственој служби и начину како је користи, као и на све информације које су на основу научних истраживања и технолошких иновација доступне.

Право на обавештење

Члан 9.

Сваки пацијент има право да од надлежног здравственог радника благовремено добије обавештење које му је потребно како би донео одлуку да пристане или не пристане на предложену медицинску меру.

Обавештење треба да обухвати:

- 1) дијагнозу и прогнозу болести;

2) кратак опис, циљ и корист од предложене медицинске мере, време трајања и могуће последице предузимања односно не предузимања предложене медицинске мере;

3) врсту и вероватноћу могућих ризика, болне и друге споредне или трајне последице;

4) алтернативне методе лечења;

5) могуће промене пацијентовог стања после предузимања предложене медицинске мере, као и могуће нужне промене у начину живота пацијената;

6) дејство лекова и могуће споредне последице тог дејства.

Обавештење из ст. 1. и 2. овог члана надлежни здравствени радник дужан је дати пацијенту и без тражења.

Обавештење даје надлежни здравствени радник усмено и на начин који је разумљив пацијенту, водећи рачуна о његовој старости, образовању и емоционалном стању. Ако пацијент не познаје језик који је у службеној употреби на територији здравствене установе, мора му се обезбедити преводилац у складу са прописима о службеној употреби језика и писма, а ако је пацијент глувонем, мора му се обезбедити тумач.

Сваки пацијент се може одрећи свог права на обавештење, осим обавештења о томе да је предложена медицинска мера потребна и да није без знатног ризика, односно да је ризично њено не предузимање.

Надлежни здравствени радник може, изузетно, прећутати дијагнозу, ток предложене медицинске мере и њене ризике, или обавештење о томе умањити, ако постоји озбиљна опасност да ће обавештењем знатно нашкодити здрављу пацијента. У том случају обавештење се може дати члану породице пацијента.

Сваки пацијент има право на обавештење и увид у трошкове лечења.

У медицинску документацију надлежни здравствени радник уноси податак да је пацијенту, члану породице, односно законском заступнику дао обавештење о подацима из ст. 1. и 2. овог члана.

Право на слободан избор

Члан 10.

Сваки пацијент има право на слободан избор доктора медицине, односно доктора стоматологије и здравствене установе, односно слободан избор различитих медицинских процедура, у складу са законом којим се уређује област здравствене заштите и законом којим се уређује област здравственог осигурања.

Право на приватност и поверљивост

Члан 11.

Сваки пацијент има право на поверљивост свих личних информација које је саопштио надлежном здравственом раднику односно здравственом сараднику, укључујући и оне које се односе на његово стање здравља и потенцијалне дијагностичке и терапијске процедуре, као и право на заштиту своје приватности током спровођења дијагностичких испитивања, посете специјалисти и лечења у целини.

Забрањено је да надлежни здравствени радник, односно здравствени сарадник, саопшти другим лицима личне податке о пацијенту из става 1. овог члана.

Прегледу пацијента и предузимању медицинских мера над њим могу присуствовати само здравствени радници односно здравствени сарадници, у складу са законом.

Пацијент може дати сагласност и за присутност других лица приликом прегледа и предузимања медицинских мера над њим.

На изричит захтев пацијента, прегледу који обавља надлежни доктор медицине односно доктор стоматологије, не могу присуствовати други здравствени радници односно здравствени сарадници.

Право на самоодлучивање и пристанак

Члан 12.

Сваки пацијент има право да слободно одлучује о свему што се тиче његовог живота и здравља, осим у случајевима када то директно угрожава живот и здравље других лица.

Без пристанка пацијента не сме се, по правилу, над њим предузети никаква медицинска мера.

Медицинска мера противно вољи пацијента, односно законског заступника малолетног, односно пословно неспособног пацијента, може се предузети само у изузетним случајевима који су утврђени законом и који су у складу са лекарском етиком.

Члан 13.

Сваки пацијент може дати пристанак на предложеној медицинској мери изричито (усмено или писмено), односно прећутно (ако се није изричито противио).

Пристанак коме није претходило потребно обавештење у складу сачланом 8. овог закона не обавезује, а надлежни здравствени радник који предузима медицинску меру у том случају сноси ризик за штетне последице.

Пристанак на предложену медицинску меру пацијент може опозвати (усмено или писмено) све док не започне њено извођење, као и за време трајања лечења, под условима прописаним овим законом.

Пацијент има право да одреди лице које ће у његово име дати пристанак, односно које ће бити обавештено о предузимању медицинских мера, у случају да пацијент постане неспособан да донесе одлуку о пристанку.

Члан 14.

Сваки пацијент има право да предложену медицинску меру одбије, чак и у случају када се њоме спасава или одржава његов живот.

Надлежни здравствени радник дужан је да пацијенту укаже на последице његове одлуке о одбијању предложене медицинске мере, и да о томе од пацијента затражи писмену изјаву која се мора чувати у медицинској документацији, а ако пацијент одбије давање писмене изјаве, о томе ће сачинити службена белешка.

У медицинску документацију надлежни здравствени радник уписује податак о пристанку пацијента, односно његовог законског заступника на предложену медицинску меру, као и о одбијању те мере.

Члан 15.

Над пацијентом који је без свести, или из других разлога није у стању да саопшти свој пристанак, хитна медицинска мера може се предузети и без његове сагласности.

Ако је пацијент без свести, или из других разлога није у стању да саопшти свој пристанак, медицинске мере над њим у здравственој установи могу се предузети на основу конзилијарног налаза.

Ако законски заступник малолетног, односно пословно неспособног пацијента није доступан, хитна медицинска мера се може предузети без његове сагласности.

Ако се током инвазивног оперативног захвата појави потреба за проширењем оперативног захвата који се није могао претпоставити, проширени оперативни захват се може обавити само ако је неодложно потребан и витално индикуван на основу мишљења здравствених радника који учествују у том оперативном захвату.

Члан 16.

Ако је пацијент малолетан или је лишен пословне способности, медицинска мера над њим може се предузети уз обавештење и пристанак његовог законског заступника.

Надлежни здравствени радник који сматра да законски заступник пацијента не поступа у најбољем интересу детета, или лица лишеног пословне способности, дужан је да о томе одмах обавести надлежни орган старатељства.

Дете које је навршило 15. година живота и које је способно за расуђивање, може само дати пристанак на предложену медицинску меру.

Надлежни здравствени радник односно здравствени сарадник дужан је да омогући да малолетни, односно пословно неспособан пацијент и сам буде укључен у доношење одлуке о пристанку на предложену медицинску меру, у складу са његовом зрелашћу и способношћу за расуђивање.

Право на увид у медицинску документацију

Члан 17.

Сваки пацијент има право увида у своју медицинску документацију.

У случају када је пацијент новорођенче или малолетно лице, односно пословно неспособно лице, право увида у медицинску документацију има законски заступник.

Надлежни здравствени радник дужан је да уредно води медицинску документацију, у складу са законом, и да евидентира све медицинске мере које су предузете над пацијентом, а посебно анамнезу, дијагнозу, дијагностичке мере, терапију и резултат терапије, као и савете дате пацијенту.

Чланови породице пацијента имају, изузетно, право увида у медицинску документацију свог члана породице, ако су ти подаци од значаја за њихово лечење.

Дете које је навршило 15. година живота и које је способно за расуђивање, има право да на свој писмени захтев изврши увид у своју у медицинску документацију.

***Право на поверљивост података
о здравственом стању пацијента***

Члан 18.

Подаци о здравственом стању, односно подаци из медицинске документације спадају у податке о личности и представљају нарочито осетљиве податке о личности пацијента, у складу са законом.

Податке из става 1. овог члана дужни су да чувају сви здравствени радници односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена у здравственим установама, приватној пракси, у другом правном лицу које обавља здравствену делатност у складу са законом, односно у организацији обавезног здравственог осигурања, као и правном лицу које обавља послове добровољног здравственог осигурања, код којих је пацијент здравствено осигуран, а којима су ти подаци доступни и потребни ради остваривања законом утврђених надлежности.

Нарочито осетљивим подацима о личности пацијента сматрају се и подаци о људским супстанцама на основу којих се може утврдити идентитет лица од кога оне потичу.

Лица из става 2. овог члана, као и друга лица која неовлашћено, односно без пристанка пацијента или законског заступника, располажу подацима из медицинске документације у супротности са овим чланом, и неовлашћено износе у јавност те податке, одговорни су за одавање нарочито осетљивих података, у складу са законом.

Члан 19.

Дужност чувања података из члана 18. став 1. овог закона надлежни здравствени радници односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена код послодаваца из члана 18. став 2. овог закона, могу бити ослобођени само на основу писменог или другог јасног и недвосмислено изреченог пристанка пацијента, односно законског заступника, или на основу одлуке суда.

Ако је пацијент односно законски заступник писменом изјавом или овлашћењем овереним код надлежног органа, а које се чува у медицинској документацији, дао пристанак на саопштавање података о здравственом стању, надлежни здравствени радник може саопштити податке о здравственом стању пацијента.

Изузетно од става 2. овог члана, надлежни здравствени радник може саопштити податке о здравственом стању пацијента пунолетном члану породице и у случају када пацијент није дао пристанак на саопштавање података о свом здравственом стању, али је саопштавање тих података неопходно ради избегавања здравственог ризика за члана породице.

Члан 20.

Пацијент, односно његов законски заступник на основу овлашћења овереног код надлежног органа, има право на копију медицинске документације, о сопственом трошку, осим у случају из члана 9. став 6. овог закона.

Изводи, односно копије медицинске документације за умрлог члана породице могу се дати пунолетним члановима уже породице односно законском заступнику на њихов захтев, ради остваривања законом утврђених права.

Подаци из медицинске документације, односно изводи тих података, као и копије медицинске документације, могу се дати органу старатељства, организацији обавезног здравственог осигурања и правним лицима која обављају делатност добровољног здравственог осигурања за обављање послова утврђених законом, као и другим правним лицима ако је то прописано законом.

На захтев надлежних правосудних органа могу се дати подаци, односно изводи тих података, као и копије медицинске документације пацијента, а изузетно, може се дати и целокупна медицинска документација на увид.

Подаци из медицинске документације пацијента, односно из здравствене евиденције која се води у складу са законом, могу се достављати органу надлежном за послове статистике, као и здравственим установама, које обављају послове јавног здравља, у складу са законом.

Подаци из ст. 3-5. овог члана достављају се као нарочито осетљиви подаци о личности, у складу са законом.

Члан 21.

Дете које је навршило 15. година живота и које је способно за расуђивање има право на поверљивост података који се налазе у његовој медицинској документацији.

Изузетно од става 1. овог члана, надлежни здравствени радник и поред захтева детета да се информације о његовом здравственом стању не саопште његовом законском заступнику, дужан је да у случају озбиљне опасности по живот и здравље детета, исте саопшти законском заступнику.

Право пацијента над којим се врши медицинско истраживање

Члан 22.

Медицинско истраживање може се предузимати само над пунолетним пословно способним пацијентом, и само уз његов пристанак.

Сваки пацијент пристанак мора дати у писменом облику, након што је довољно обавештен о смислу, циљу, поступцима, очекиваним резултатима, могућим ризицима, као и о непријатним пратећим околностима истраживања.

Сваки пацијент мора бити посебно упозорен да је слободан да учешће у истраживању одбије и да дати пристанак у свако време опозове.

Изузетно, медицинско истраживање може се предузети и над малолетним лицем, али само ради његове непосредне користи и уз писмени пристанак његовог законског заступника, који је претходно обавештен у смислу става 2. овог члана.

Надлежни здравствени радник који врши медицинско истраживање, дужан је да води рачуна о томе да заштита живота и здравља пацијента увек има предност у односу на интерес друштва и науке.

Сваки пацијент, који због медицинског истраживања претрпи штету на свом телу или здрављу, има право на накнаду штете у складу са законом, без обзира на кривицу.

Здравствена установа је дужна да, пре почетка медицинског истраживања, осигура пацијента који је подвргнут медицинском истраживању, за случај настанка штете по здравље тог лица која је изазвана медицинским истраживањем, у складу са законом. Здравствена установа је дужна да закључи уговор са пацијентом којим се одређује износ неопходних трошкова који припадају пацијенту који учествује у медицинском истраживању.

Сваки пацијент има право да учествује у клиничком испитивању лекова и медицинских средстава, у складу са законом којим се уређује област лекова и медицинских средстава.

Етички одбор здравствене установе, пре почетка медицинског истраживања, доноси одлуку о предузимању медицинског истраживања над пацијентима у здравственој установи.

Забрањено је предузимање медицинског истраживања у приватној пракси.

***Право пацијента да на сопствену одговорност напусти
стационарну здравствену установу***

Члан 23.

Сваки пацијент има право да на сопствену одговорност напусти стационарну здравствену установу, осим у случајевима прописаним посебним законом, и у случајевима када би то штетило његовом здрављу или здрављу других особа.

О намери напуштања стационарне здравствене установе из става 1. овог члана пацијент мора дати писмену изјаву која се чува у медицинској документацији пацијента.

Податак о напуштању стационарне здравствене установе без најаве, надлежни здравствени радник обавезан је да упише у медицинску документацију пацијента.

Ако је пацијент малолетан односно неспособан за расуђивање, надлежан здравствени радник обавезан је да о самовољном напуштању стационарне здравствене установе обавести његовог законског заступника.

Право на превентивне мере

Члан 24.

Сваки пацијент има право на одговарајуће здравствене услуге ради спречавања болести.

Здравствена установа има обавезу спровођења превентивних мера, односно превенције у спречавању настанка болести и повреда, подизањем свести људи и обезбеђивањем здравствених услуга у одговарајућим интервалима за групације становништва које су изложене повећаном ризику оболевања, у складу са законом.

Право на квалитет пружања здравствене услуге

Члан 25.

Сваки пацијентима право на доступност квалитетним здравственим услугама, које су му потребне зависно од његовог здравственог стања и које се пружају у складу са утрђеним стандардима струке.

Право на квалитет здравствене услуге подразумева да здравствена установа обезбеди задовољавајући ниво пружања здравствених услуга и хуманог односа према пацијенту.

Право на сигурност пацијента

Члан 26.

Здравствена установа је обавезна да у пружању здравствене услуге, пацијенту обезбеди сигурност у складу са савременим достигнућима здравствене струке и науке, а у циљу постизања најповољнијег исхода и смањења ризика за настанак нежељених последица по здравље пацијента.

Здравствена установа мора континуирано пратити факторе ризика и предузимати мере за њихово смањење, у складу са прописима којима се уређује област квалитета у здравственој заштити.

Сваки пацијент има право да буде поштеђен повреда прузрокованим лошим функционисањем здравствених служби, погрешном медицинском праксом и грешкама и право приступа здравственим услугама и третманима који задовољавају високе сигурносне стандарде.

Право на олакшавање патњи и бола

Члан 27.

Сваки пацијентима право на највиши ниво олакшавања патње и бола сагласно опште прихваћеним стручним стандардима и етичким принципима, што подразумева терапију бола и хуману палијативну негу у последњем стадијуму живота.

Право из става 1. овог члана не подразумева еутаназију.

Право на поштовање пацијентовог времена

Члан 28.

Сваки пацијентима право на заказивање прегледа, дијагностичких процедура, као и других медицинских мера и поступака ради очувања и унапређења свог здравственог стања.

Право на приговор

Члан 29.

Сваки пацијент, који сматра да му је ускраћено право на здравствену заштиту, или да му је поступком здравственог радника односно здравственог сарадника у здравственој установи ускраћено неко од права из области здравствене заштите, може поднети приговор здравственом раднику који руководи процесом рада, директору здравствене установе, Управном одбору или заштитнику права пацијената.

Сваки пацијент има право на подношење приговора и у поступку остваривања права из здравственог осигурања, посебно овлашћеном лицу организације обавезног здравственог осигурања у складу са прописима којима се уређује здравствено осигурање.

Право на накнаду штете

Члан 30.

Сваки пацијент који због стручне грешке здравственог радника односно здравственог сарадника, у остваривању здравствене заштите претрпи штету на свом телу, или се стручном грешком проузрокује погоршање његовог здравственог стања, има право на накнаду штете према општим правилима о одговорности за штету.

Право на накнаду штете не може се унапред искључити или ограничити.

III. ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ПАЦИЈЕНАТА

Члан 31.

У поступку остваривања здравствене заштите у здравственим установама и приватној пракси обавезе и одговорности пацијената, у смислу овог закона, односе се на одговорност за лично здравље, према другим корисницима здравствених услуга, здравственим радницима односно здравственим сарадницима, другим запосленима у здравственој установи и приватној пракси, као и широј друштвеној заједници.

У остваривању здравствене заштите у здравственој установи, пацијент је дужан да се придржава општих аката здравствене установе о условима боравка и понашања у њој.

На обавезе и одговорности пацијента из овог члана, сходно се примењују прописи којим се уређују облигациони односи.

Одговорност пацијента за лично здравље

Члан 32.

Сваки пацијент је дужан да при остваривању здравствене заштите у здравственој установи:

- 1) активно учествује у заштити, очувању и унапређењу свог здравља;
- 2) у потпуности и истинито информише надлежног здравственог радника односно здравственог сарадника о свом здравственом стању;
- 3) придржава се упутстава и предузима мере прописане од стране надлежног здравственог радника односно здравственог сарадника.

Ако се пацијент не придржава обавеза из члана 31. став 1. овог закона и става 1. овог члана, надлежни здравствени радник односно здравствени сарадник, после претходног упозорења, може отказати пружање даље здравствене заштите пацијенту, изузев хитне медицинске помоћи, о чему је дужан да обавести директора здравствене установе, као и да у медицинску документацију пацијента унесе разлоге за одбијање пружања здравствене заштите.

Одговорност пацијента према другим корисницима здравствених услуга

Члан 33.

Сваки пацијент је дужан да поштује права других пацијената, утврђена овим законом, који остварују здравствену заштиту у здравственој установи и приватној пракси .

Одговорност пацијената према здравственим радницима, здравственим сарадницима и другим лицима која пружају и обезбеђују здравствене услуге

Члан 34.

Сваки пацијент је обавезан да се према здравственом раднику односно здравственом сараднику, у поступку остваривања здравствене заштите, односи са поштовањем, уважавањем његове личности и достојанства, професионалног и физичког интегритета, као и поштовање његовог времена.

Забрањено је ометање здравствених радника односно здравствених сарадника приликом пружања здравствене заштите.

У случају из става 1. овог члана, здравствени радник односно здравствени сарадник упозориће пацијента да таквим поступањем подлеже одговорности, у складу са законом.

Члан 35.

У случају кршења одредби чл. 33. и 34. овог закона, здравствена установа нема право да пацијенту ускрати даље лечење.

Члан 36.

Сваки пацијент је обавезан да благовремено информише надлежну здравствену установу о отказивању термина за заказане прегледе и медицинске поступке, као и о промени адресе и телефонског броја.

IV. ЗАШТИТА ПРАВА ПАЦИЈЕНАТА

Заштитник права пацијената

Члан 37.

Заштита права пацијената обезбеђује се организовањем заштитника права пацијената и сталног радног тела у јединици локалне самоуправе – Савета за здравље, који ће обављати послове у области здравља.

Послове заштитника права пацијената обавља лице које има завршен правни факултет.

Заштитник права пацијената може обављати послове за више јединица локалне самоуправе, односно више здравствених установа на територији јединице локалне самоуправе.

Одлуку о организовању, финансирању, начину и условима рада заштитника права пацијената из става 3. овог члана, у складу са потребама пацијената и капацитетима здравствене службе, доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе.

У циљу ефикасног рада заштитника права пацијената, здравствена установа је дужна да му омогући увид у медицинску документацију пацијента која је у вези са наводима изнетим у приговору.

Члан 38.

Пацијент односно његов законски заступник приговор може поднети заштитнику права пацијената писмено, или усмено на записник.

По приговору из става 1. овог члана, заштитник права пацијената, одмах а најкасније у року од пет радних дана од дана подношења приговора, утврђује све битне околности и чињенице у вези са наводима изнетим у приговору.

О свом налазу одмах, а најкасније у року од три радна дана, заштитник права пацијената обавештава подносиоца приговора, руководиоца организационе јединице и директора здравствене установе.

Подносилац приговора који је незадовољан налазом заштитника права пацијената, може се, у складу са законом, обратити здравственој инспекцији, односно надлежном органу организације здравственог осигурања код које је пацијент здравствено осигуран или Савету за здравље.

Заштитник права пацијената подноси месечни извештај о поднетим приговорима директору здравствене установе у циљу његовог информисања и предузимања одређених мера у оквиру његове надлежности.

Заштитник права пацијената доставља тромесечни, шестомесечни и годишњи извештај Управном одбору здравствене установе и Савету за здравље.

Савет за здравље

Члан 39.

Савет за здравље, образован у јединици локалне самоуправе, у складу са законом којим се уређују јединице локалне самоуправе, статутом односно одлуком јединице локалне самоуправе, обављаће и послове из области заштите права пацијената.

Савет за здравље обавља следеће послове:

- разматра приговоре о повреди појединачних права пацијената и на основу достављених и прикупљених доказа и утврђених чињеница оцењује да ли је дошло до повреде права;
- о свом налазу Савет за здравље обавештава подносиоца приговора и директора здравствене установе на коју се односи приговор;
- прати повреде појединачних права пацијената на подручју јединице локалне самоуправе и предлаже мере за заштиту и промоцију права пацијената;
- у случајевима повреде права пацијената које могу витално угрозити пацијента, без одлагања обавештава министарство надлежно за послове здравља;
- подноси годишњи извештај о свом раду и предузетим мерама за заштиту права пацијената надлежном органу јединице локалне самоуправе и министарству надлежном за послове здравља.

Члан 40.

Савет за здравље доноси пословник о свом раду којим се ближе уређује организација и начин рада.

Савет за здравље може обављати послове за више јединица локалне самоуправе.

Члан 41.

Просторне, административно-техничке услове и финансијска средства за рад Савета за здравље, обезбеђује јединица локалне самоуправе.

Члан 42.

Заштитник права пацијената и чланови Савета за здравље у свом раду обавезни су да поступају у складу са прописима којима се уређује област заштите података о личности.

V. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ***Прекршаји***

Члан 43.

Новчаном казном од 300.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај здравствена установа, односно друго правно лице које обавља здравствену делатност у складу са овим законом ако:

- 1) пацијенту не обезбеди преводиоца, односно тумача, у складу са овим законом (члан 8 . став 4. и члана 9 . став 4.);
- 2) пацијенту не омогући остваривање права на слободан избор доктора медицине, односно доктора стоматологије (члан 10 .);
- 3) без пристанка пацијента, односно противно његовој вољи или без пристанка законског заступника малолетног, односно пословно неспособног пацијента, над пацијентом буду предузете медицинске мере супротно одредбама овог закона (члан 12 . ст. 2. и 3. и члан 16 . став 1.);
- 4) пацијенту не омогући увид у своју медицинску документацију (члан 17 . став 1.);
- 5) законском заступнику не омогући увид у медицинску документацију када је пацијент новорођенче или малолетно лице, односно пословно неспособно лице (члан 17 . став 2.);
- 6) детету које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање, не да на увид његову медицинску документацију, као и ако наруши поверљивост података које се налазе у медицинској документацији (члан 17 . став 5.);
- 7) ако прекрши обавезу чувања нарочито осетљивих података о личности пацијента, односно располаже или рукује подацима из медицинске документације пацијента супротно одредбама чл. 18-21 . овог закона;
- 8) пацијенту не омогући остваривање права из чл. 18-21 . овог закона;
- 9) пре почетка медицинског истраживања не осигура пацијента који је подвргнут медицинском истраживању код надлежне организације за осигурање или ако над пацијентом врши медицинско истраживање без претходне одлуке етичког одбора здравствене установе (члан 22. ст. 7 . и 9.).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у здравственој установи новчаном казном од 30.000 до 50.000 динара.

За прекршај из става 1. овог члана тач. 1), 3), 4), 5), 6), 7) и 8) казниће се и здравствени радник предузетник новчаном казном од 100.000 до 500.000 динара.

Члан 44.

Новчаном казном од 500.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај здравствени радник предузетник ако поступа супротно одредбама члана 22. став 10. овог закона.

Члан 45.

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај здравствени радник ако:

- 1) пацијенту ускрати право на информације у складу са овим законом (члан 8 . став 1.);
- 2) пацијенту не да обавештење, односно у медицинску документацију не унесе податак о обавештењу које је потребно да би пацијент донео одлуку о престанку или непрестанку на предложеној медицинској мери или ако пацијенту односно законском заступнику онемогући увид у трошкове лечења (члан 9 .);
- 3) другим лицима саопшти нарочито осетљиве податке пацијента за које је сазнао, односно које му је пацијент у току пружања здравствене заштите саопштио (члан 11 . став 2.);
- 4) без пристанка пацијента, односно противно његовој вољи или без пристанка законског заступника малолетног, односно пословно неспособног пацијента, над пацијентом буду предузете медицинске мере супротно одредбама овог закона (члан 12 . ст. 2. и 3. и члан 16 . став 1.);
- 5) у медицинску документацију пацијента не упише податак о престанку или одбијању пацијента односно законског заступника на предложеној медицинској мери (члан 14 . став 3.);
- 6) пацијенту односно законском заступнику не омогући увид у своју медицинску документацију или ако не води медицинску документацију у складу са законом (члан 17 . ст. 1. и 3.);
- 7) законском заступнику не омогући увид у медицинску документацију када је пацијент новорођенче, малолетно лице, односно пословно неспособно лице (члан 17 . став 2.);
- 8) прекрши обавезу чувања нарочито осетљивих података о личности пацијента, односно располаже или рукује подацима из медицинске документације пацијента супротно одредбама чл. 18-21 . овог закона;
- 9) не упише у медицинску документацију службену белешку о самовољном напуштању здравствене установе, без најаве пацијента и ако о томе не обавести законског заступника малолетног, односно пословно неспособног лица (члан 23 . ст. 3. и 4.).

Члан 46.

Новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај заштитник права пацијената, ако не доставља месечни извештај директору здравствене установе, односно тромесечни, шестомесечни и годишњи извештај Савету за здравље (члан 38 . ст. 5. и 6.).

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 47.

Надзор над спровођењем овог закона врши министарство надлежно за послове здравља.

Члан 48.

Јединице локалне самоуправе организоваће рад и обезбедити услове за рад Заштитнику права пацијената и Савету за здравље у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

До истека рока из става 1. овог члана остају на снази одредбе члана 39. Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС” бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10 и 57/11).

Члан 49.

Ступањем на снагу овог закона, престају да важе одредбе Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС” бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10 и 57/11): чл. 25. до 40а, 42, 43, 256. став 1. тач. 1) до 6), у ставу 3. речи „тач. 2) до 6)”, члан 259. став 1. тач. 1) до 6) и члан 263.

Члан 50.

Овај Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 97. став 10. Устава Републике Србије („Службени гласник РС” бр. 98/06) којим је прописано да Република Србије уређује и обезбеђује систем у области здравства.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Права пацијената у Републици Србији уређена су низом прописа из области система здравствене заштите (Закон о здравственој заштити, Закон о здравственом осигурању, Закон о лековима и медицинским средствима, Закон о јавном здрављу, Закон о трансплатацији органа, Закон о трансплатацији ћелија и ткива, Закон о лечењу неплодности и поступцима биомедицински потпомогнутог оплођења и др).

Овим прописима надлежности у спровођењу права пацијената често се преклапају, због чега су запажени проблеми у њиховој ефикасној примени.

Разлози за доношење посебног Закона о заштити права, обавезама и одговорностима пацијената је потреба да се област права пацијената, начин остваривања и начин заштите тих права, као и обавезе и одговорности пацијената, уреде на потпунији и прецизнији начин.

Доношење Закона о правима, обавезама и одговорностима пацијената неопходно је и ради јасног дефинисања и уређења ове области, као и усаглашавања постојећих прописа који на директан или индиректан начин уређују област права пацијената.

Такође, разлози су садржани и у обавези Републике Србије да и у овој области правни систем уреди са преузетим међународним обавезама, као што су: Европска повеља о правима пацијената (2002. година), Конвенције о заштити људских права и достојанства људског бића у погледу примене биологије и медицине – Конвенција о људским правима и биомедицини („ Службени гласник РС-Међународни уговори”, број 12/10 – Конвенција Савета Европе која је ратификована 2010. године), Универзална декларација о биоетици и људским правима УНЕСКО (2005. године), Декларација о правима пацијената Светске медицинске асоцијације (1981. година, ревидирана 2005. године), Етички принципи за медицинска истраживања која укључују људске субјекте Светске медицинске асоцијације (1964. година, ревидирана 2008. године), Принципи права пацијената у Европи Светске здравствене организације (1994. године).

Овим законом по први пут је уређено право пацијента да на сопствену одговорност напусти стационарну здравствену установу, изричито је утврђено право пацијента на доступност квалитетним здравственим услугама у

зависности његовог здравственог стања и у складу са утврђеним медицинским стандардима. Тако је по први пут прописано право на сигурност пацијената и право на олакшавање патњи и бола. Изричито је прописана и обавеза пацијената да поштује права других пацијената који остварују право на здравствену заштиту у здравственој установи, као и одговорност пацијената према здравственим радницима, здравственим сарадницима и другим лицима у поступку остваривања права из здравствене заштите. На нов начин уређена је заштита права пацијената, и то организовањем заштитника права пацијената и Комисије за заштиту права пацијената у јединицама локалне самоуправе.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У **поглављу I** – основне одредбе, прописано је да се овим законом уређују права пацијената приликом коришћења здравствене заштите, начин остваривања и начин заштите тих права, као и друга питања у вези са правима, обавезама и одговорностима пацијената.

У чл. 1-5. утврђено је да је пацијент свака особа, болесна или здрава, која затражи или којој се пружа здравствена услуга ради очувања и унапређења здравља, спречавања, сузбијања и раног откривања болести, повреда и других поремећаја здравља и благовременог и ефикасног лечења и рехабилитације. Сваком пацијенту се гарантује једнако право на квалитетну и континуирану здравствену заштиту, у складу са његовим здравственим стањем, општеприхваћеним стручним стандардима и етичким начелима, у најбољем интересу пацијента и уз поштовање његових личних ставова. Остваривање ових права заснива се на партнерском односу пацијента и здравственог радника, односно здравственог сарадника, на свим нивоима здравствене заштите, уз међусобно поверење и поштовање.

У **поглављу II** – људска права и вредности у здравственој заштити пацијената – утврђено је да сваки грађанин има право да здравствену заштиту остварује уз поштовање највишег могућег стандарда људских права и вредности, односно да има право на физички и психички интегритет и на безбедност његове личности, као и на уважавање његових моралних, културних, религијских и филозофских убеђења. Такође, предвиђено је да свако дете до навршених 18 година живота има право на највиши могући стандард здравља и здравствене заштите.

У чл. 7-30. Утврђена су права пацијената: право на доступност здравствене заштите, право на информације, право на обавештење, право на слободан избор, право на приватност и поверљивост, право на самоодлучивање и пристанак, право на увид у медицинску документацију, право на поверљивост података о здравственом стању пацијента, право пацијента над којим се врши медицинско истраживање, право пацијента да на сопствену одговорност напусти стационарну здравствену установу, право на превентивне мере, право на квалитет пружања здравствене услуге, право на сигурност пацијента, право на олакшавање патњи и бола, право на поштовање пацијентовог времена, право на приговор и право на накнаду штете.

У поглављу III – утврђене су обавезе и одговорности пацијената које се односе на одговорност за лично здравље, одговорност према другим корисницима здравствених услуга, здравственим радницима односно здравственим сарадницима, другим запосленима у здравственој установи и приватној пракси, као и широј друштвеној заједници.

У поглављу IV – у чл. 37-42. дефинисано је да се заштита права пацијената обезбеђује организовањем заштитника права пацијената и Савета за здравље у јединици локалне самоуправе. Предвиђено је да послове заштитника права пацијената обавља лице које има завршен правни факултет као и да може обављати послове за више јединица локалне самоуправе, односно више здравствених установа на територији јединице локалне самоуправе. Одлуку о организовању, финансирању, начину и условима рада заштитника права пацијената, у складу са потребама пацијената и капацитетима здравствене службе, доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе. Предвиђена је обавеза здравствене установе да, у циљу ефикаснијег рада заштитника права пацијената, омогући му увид у медицинску документацију пацијента која је у вези са наводима изнетим у приговору.

У члану 38. утврђен је начин и поступак подношења приговора заштитнику пацијентових права, поступак одлучивања по поднетом приговору као и обавезу заштитника права пацијената о редовном подношењу извештаја о свом раду.

У чл. 39-42. утврђен је састав и надлежност Савета за здравље као и обавеза Савета за здравље да је у свом раду дужан да поступа у складу са прописима којима се уређује област заштите података о личности.

У поглављу V – казнене одредбе, у чл. 43-45. прописане су новчане казне за здравствену установу, односно друго правно лице које обавља здравствену делатност, одговорно лице у здравственој установи, здравствени радник предузетник, здравствени радник и заштитник права пацијената.

У поглављу VI – прелазне и завршне одредбе, чл. 46-50. Утврђено је да надзор над спровођењем овог закона врши министарство надлежно за послове здравља, да ће јединице локалне самоуправе организовати рад и обезбедити услове за рад заштитнику права пацијената и Савету за здравље, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона. Предвиђено је да до истека рока наведеног рока остају на снази одредбе члана 39. Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС” бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10 и 57/11). Предвиђено је да ступањем на снагу овог закона, престају да важе одредбе Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС” бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10 и 57/11): чл. 25. до 40а, 42, 43 и 263 као и да овај Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА НИЈЕ ПОТРЕБНО ОБЕЗБЕДИТИ ДОДАТНА СРЕДСТВА У БУЏЕТУ РЕПУБЛИКЕ